

از گذشته تاکنون،
برنامه‌های
مختلفی برای
توسعه راه‌آهن
افغانستان با
متولیان داخلی
و خارجی مطرح
شده که تقریباً
اکثریت آنها به
شکست انجامیده
است و یادآورنامی
مبهمی برای
عملیاتی سازی و
بهره‌برداری دارد

ازبکستان و در نهایت چین می‌بیند. نتیجه آنکه عدم توسعه راه‌آهن افغانستان، به مثابه حلقه مفقوده اتصال ترانزیتی منطقه عمل کرده و طیفی از بازیگران از جمله خود افغانستان را از ظرفیت‌های ترانزیتی بهینه محروم داشته است.

وضعیت موجود و دسترسی‌های افغانستان به خطوط راه‌آهن کشورهای همسایه

بر اساس اطلاعات اداره راه‌آهن افغانستان، نخستین خط‌آهن این کشور در سال ۱۹۱۲، به طول ۷ کیلومتر و بین قصر «دارالامان» و «دهمزننگ» احداث شده است.^۳ اما در ادامه، خط‌آهن افغانستان به دلیل عدم وجود ثبات سیاسی، ضعف اقتصادی و کمبود نیروی متخصص توسعه نیافته است. با وجود این، افغانستان به شبکه راه‌آهن کشورهای ایران، ترکمنستان، پاکستان و ازبکستان (در مرز این کشورها) تا حدودی دسترسی دارد. در ادامه به بررسی وضعیت اتصال افغانستان به هریک از این راه‌آهن‌ها خواهیم پرداخت.

الف) خط آهن هرات-خواف: راه‌آهن خواف-هرات، طولانی‌ترین امتداد شبکه راه‌آهن، از میان کشورهای همسایه افغانستان به داخل این کشور است. با اینکه طرح اولیه ساخت این پروژه در دهه ۷۰ میلادی داده شده بود، اما در سال ۲۰۰۶ میلادی به یک تفاهمنامه بین دو کشور منجر شد. راه‌آهن خواف-هرات دارای ۴ بخش است که دو بخش آن به طول ۷۶ کیلومتر در ایران و دو بخش دیگر به طول ۱۴۹ کیلومتر در افغانستان قرار دارد.^۴

ب) خط‌آهن ترمز-مزارشریف: راه‌آهن ترمز-مزارشریف به طول ۷۵ کیلومتر در خاک افغانستان واقع شده است. این راه‌آهن از بندر حیرتان در افغانستان آغاز می‌شود و با عبور از نایب‌آباد به فرودگاه شهر مزارشریف می‌رسد. ساخت این خط آهن توسط شرکت راه‌آهن ازبکستان و با تأمین هزینه توسط بانک توسعه اسلامی در سال ۲۰۱۰ آغاز و در ژوئن ۲۰۱۱ به بهره‌برداری رسید.^۵ این پروژه ۱۷۰ میلیون دلار هزینه داشته و در حال حاضر، مهم‌ترین راه ارتباطی افغانستان با خارج این کشور از طریق زیرساخت ریلی محسوب می‌شود. براساس اظهارات مقامات امارت اسلامی، افغانستان از این خط آهن، ماهانه حدود ۳۰۵ میلیون دلار درآمد دارد.^۶

ج) خط‌آهن سرحدآباد-تورغندی: خط‌آهن کشور ترکمنستان از مرز سرحدآباد-تورغندی وارد افغانستان می‌شود و حدود ۲ کیلومتر ادامه دارد. این راه‌آهن حدود پنجاه سال پیش ساخته شده و اکنون برای انتقال سوخت از ترکمنستان به افغانستان استفاده می‌شود.

د) خط‌آهن آقینه-اندخوی: پروژه راه‌آهن آقینه-اندخوی در سال ۲۰۲۰ تکمیل شده است. این خط آهن، آقینه در مرز افغانستان و ترکمنستان را به اندخوی متصل می‌کند. این خط آهن حدود ۳۰ کیلومتر طول دارد و ۳۰ میلیون دلار برای ساخت آن هزینه شده است. خط‌آهن آقینه-اندخوی توسط مهندسان ترکمنستان ساخته شده و قرار است که افغانستان از طریق این خط آهن نیز (علاوه بر تورغندی) به ترکمنستان متصل شود.^۸

ه) خط‌آهن چمن: افغانستان از طریق راه‌آهن به پاکستان متصل نیست اما در نزدیکی مرز دو کشور، خط‌آهن پاکستان تا منطقه چمن و در نزدیکی اسپین بولدک (افغانستان)، کشیده شده است.

ی) خط‌آهن تورخم: در این منطقه نیز افغانستان به مانند مرز چمن به پاکستان اتصال ندارد؛ اما در تورخم، خط‌آهن پاکستان تا نزدیکی مرز افغانستان کشیده شده و حدود ۸۰ کیلومتر تا شهر جلال‌آباد افغانستان فاصله دارد.